

Let op!

Virale myocarditis met fatale afloop tijdens gebruik van ciclosporine

Ciclosporine (Neoral®) is een krachtig immunosuppressivum, dat niet alleen wordt gebruikt voor het onderdrukken van afstotings- en 'graft versus host'-reacties, maar ook deel uitmaakt van het therapeutische arsenaal voor de behandeling van het nefrotisch syndroom, reumatoïde artritis en psoriasis. Tijdens het gebruik van ciclosporine zijn onder meer nier- en levertoxiciteit, hypertensie, stoornissen in de elektrolytenhuishouding, bloedbeeldafwijkingen en neurologische bijwerkingen beschreven.¹ Onlangs ontving de Stichting Lareb een melding van virale myocarditis met een fatale afloop tijdens het gebruik van ciclosporine.

Een 27-jarige man, zonder een medische voorgeschiedenis van betekenis, werd in verband met een uitgebreid constitutioneel eczeem behandeld met ciclosporine 300 mg per dag. Tijdens de behandeling werd periodiek de bloeddruk gemeten en werd oriënterend laboratoriumonderzoek verricht. Hierbij werden geen relevante afwijkingen gesignaleerd. Na ongeveer zes maanden kreeg de patiënt plotseling last van vermoeidheid, gevolgd door een evidente 'dyspnoe d'effort'. Bij echocardiografisch onderzoek bleek de contractiele functie van het myocard sterk te zijn afgenomen. De behandeling met ciclosporine werd direct gestaakt. De patiënt overleed twee dagen later, obductie werd niet toegestaan. Het klinische en het echocardiografische beeld passen bij een virale myocarditis.

In de literatuur is een geval beschreven van virale myocarditis met hartfalen tijdens immunosuppressie door onder meer ciclosporine, dat werd gebruikt na een levertransplantatie.² Ook resultaten van dierexperimenteel onderzoek suggereren een schadelijk effect van ciclosporine in de acute fase van virale myocarditis.^{3 4} Het middel remt de T-celfunctie en daarmee de afweer tegen met name virale infecties. Het is mogelijk dat ciclosporine in deze casus het ontstaan van de virale myocarditis heeft bevorderd, maar aannemelijker is dat het middel vooral het beloop van de ziekte in ongunstige zin heeft beïnvloed.

Deze dramatische presentatie van virale myocarditis is betrekkelijk zeldzaam. Daarentegen neemt men aan dat milde, vaak subklinische, vormen vaker voorkomen.⁵ Ciclosporine wordt in toenemende mate gebruikt voor de behandeling van relatief onschuldige aandoeningen, zoals psoriasis en constitutioneel eczeem. Indien wordt gekozen voor een behandeling met dit middel, is het van belang dat behandelaars en andere betrokkenen alert zijn op symptomen die kunnen wijzen in de richting van een infectie die fulminant zou kunnen verlopen.

1. Lim KK, et al. Cyclosporine in the treatment of dermatologic disease: an update. *Mayo Clin Proc* 1996; 71: 1182-1191. 2. Stack WA, et al. Cytomegalovirus myocarditis following liver transplantation. *Postgrad Med J* 1994; 70: 658-660. 3. O'Connell JB, et al. The effects of cyclosporine on acute murine Coxsackie B3 myocarditis. *Circulation* 1986; 73: 353-359. 4. Monrad ES, et al. Therapy with cyclosporine in experimental murine myocarditis with encephalomyocarditis virus. *Circulation* 1986; 73: 1058-1064. 5. Heikkila J, et al. Evaluation of mild acute infectious myocarditis. *Br Heart J* 1982; 47: 381-391.